

Styrket fokus på skoler med udfordringer i forhold til frihed og folkestyre-kravet

---

Forslag

Det foreslås, at der skal være et styrket fokus på skolernes overholdelse af frihed og folkestyre-kravet, når Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører skærpet tilsyn med en skole, bl.a. ved at det fremover bliver muligt at indsætte en ekstern observatør i skolens bestyrelse, tale med skolens elever og indlede dialog med kommunens medarbejdere om skolens elever.

Det foreslås derudover, at der igangsættes et arbejde med at undersøge, om den eksisterende indikator-baserede screening ikke blot kan identificere skoler, hvor der kan være bekymring for, at undervisningen ikke står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, men fremover på tilsvarende måde også kan identificere skoler, der kan have udfordringer i relation til overholdelse af kravet om, at eleverne skal forberedes til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre.

Uddybning

Styrkelse af det skærpede tilsyn

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan efter de gældende regler iværksætte et skærpet tilsyn, hvis der er anledning til tvivl om, hvorvidt skolen giver en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, eller hvorvidt skolen forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre.

Det statslige skærpede tilsyn i forhold til frihed og folkestyre-kravet styrkes med følgende initiativer:

a) Opfyldelse af både stå-mål-med-kravet og frihed og folkestyre-kravet

Efter de gældende regler kan Styrelsen for Undervisning og Kvalitet ved gennemførelsen af et skærpet tilsyn vælge ikke at inddrage skolens opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet og kun undersøge skolens opfyldelse af stå mål med-kravet (at undervisningen skal stå mål med folkeskolens undervisning).

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vil fremover ved gennemførelsen af et skærpet tilsyn med en skole altid lade indgå både opfyldelse af stå mål med-kravet og frihed og folkestyre-kravet. En mere indgående undersøgelse af skolens opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet vil kun ske i tilfælde, hvor det konkret vurderes relevant.

b) Fokus på frihed og folkestyre i tilsynet med undervisningen

Styrelsens tilsyn med undervisningen på en skole under skærpet tilsyn vil fremover have styrket fokus på, om undervisningen ikke alene opfylder stå mål med-kravet, men også bidrager til skolens opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet. Det vil navnlig gælde skolens undervisning i dansk og dansk som andetsprog, historie og samfundsfag samt undervisningen i det obligatoriske emne 'sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab'. Foruden skolens mål og planer for undervisningen vil der i tilsynet kunne anvendes sprogscreening og læsetest, observationer af undervisningen samt viden om lærernes uddannelsesmæssige kompetencer, herunder sproglige forudsætninger og kompetencer i forhold til at undervise i de pågældende fag og emner.

c) Indsættelse af ekstern observatør i skolens bestyrelse m.v.

Der er i de gældende regler ikke krav om, at skolens bestyrelse, eventuelle generalforsamling eller forældrekreds skal indgå i et skærpet tilsyn med skolen.

En fri grundskoles bestyrelse skal sikre, at skolen opfylder frihed og folkestyre-kravet i forhold til hele skolens virke.

Med henblik på at kunne få grundlag for at vurdere, om – og hvordan – en skoles bestyrelse forholder sig til frihed og folkestyre-kravet, indføres der i tilfælde, hvor en skole er under skærpet tilsyn med fokus på frihed og folkestyre-kravet, mulighed for at indsætte ekstern observatør på skolens bestyrelsesmøder.

Tilsvarende mulighed indføres i forhold til skolens eventuelle generalforsamling og i forhold til forældremøder på skolen.

Hensigten med at indsætte en ekstern observatør vil være, at observatøren kan indsamle oplysninger mv. om drøftelser og beslutninger i forhold til hele skolens virke og skolens opfyldelse af frihed- og folkestyrekravet.

d) Undersøgelse af skolens bestyrelses virksomhed og skolehjem-samarbejdet

Udover indsættelse af ekstern observatør, jf. forslag c, ved et skærpet tilsyn gennemføres en undersøgelse af bestyrelsens virksomhed, som indeholder:

- Undersøgelse af, om alle medlemmer af skolens bestyrelse behersker dansk i skrift og tale (som det er krævet i friskoleloven).
- Gennemgang af skolens protokol, herunder eventuelle dagsordener og referater fra bestyrelsesmøder med henblik på at identificere, om og hvordan bestyrelsen har fokus på opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet i forhold til hele skolens virksomhed.

Som led i et skærpet tilsyn undersøges fremover skole-hjem-samarbejdet ved gennemgang af evt. dagsordener og referater fra forældremøder med henblik på at vurdere, om frihed- og folkestyrekravet adresseres i denne sammenhæng.

e) Inddragelse af skolens elever i tilsynet

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet anvender i dag ikke samtaler med elever i skærpede tilsyn med skolers overholdelse af frihed og folkestyre-kravet.

Styrelsen skal som led i et skærpet tilsyn kunne afholde samtaler med elever uden tilstedeværelse af skoleleder/lærere. Sådanne samtaler vil kunne bidrage til at give et helhedsbillede af skolens undervisning mv. og tilgodeser samtidig barnets ret efter børnekonventionens artikel 12 til frit at udtrykke sine synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet.

f) Dialog med kommunen mv.

Der er en række forhold på og omkring skolen, der ikke i dag indgår i den nuværende tilsynspraksis, herunder dialog med SSP i kommunen, sundhedsplejerske m.v. Tilsvarende gælder underretninger om bekymrende forhold om familier til kommunen, herunder skolens underretninger eller underretninger fra andre.

Erfaringer og observationer foretaget af kommunens medarbejdere søges fremover inddraget ved skærpede tilsyn med frihed og folkestyre-kravet. En SSP-medarbejder kan fx have kendskab til, at visse af skolens elever er i fare for at blive radikaliseret, eller sundhedsplejersken kan i dialog med barnet om trivsel og sundhed have fået oplysninger, der kan indikere, at skolen ikke lever op til frihed- og folkestyrekravet. De konkrete juridiske vilkår herfor vil blive afdækket i forbindelse med implementeringen af aftalen.

Styrelsen tilrettelægger skærpede tilsyn med skoler således, at der sædvanligvis indledes med de mindst indgribende tilsynsaktiviteter; først vil der blive indhentet en redegørelse fra skolens bestyrelse og ledelse, og afhængig heraf vil der herefter indgå anmeldte og/eller uanmeldte tilsynsbesøg på skolen og samtaler med skolens personale, ledelse og bestyrelse. I tilfælde, hvor det vurderes nødvendigt, vil der herefter kunne indsættes en ekstern observatør, ske inddragelse af kommunens medarbejdere og/eller foretages samtaler med skolens elever. Styrelsen vil i hver enkelt sag konkret vurdere, om der kan være anledning til at tilrettelægge tilsynet anderledes, fx hvis øjemedet med tilsynet risikeres at være forspildt, hvis ikke der meget hurtigt foretages tilsynsbesøg på skolen.

Afklaring af muligheden for udvidelse af den indikatorbaserede screening med fokus på frihed og folkestyre

Tilsynet med opfyldelsen af frihed og folkestyre-kravet indgår allerede i dag som et vigtigt element i det tilsyn, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører med de frie grundskoler.

Med den eksisterende indikatorbaserede screening identificeres skoler, hvor der kan være bekymring for, om undervisningen på skolerne står mål med det, der almindeligvis kræves i folkeskolen. Med henblik på at give styrelsen bedre afsæt for, så vidt muligt på et objektivt datagrundlag, at identificere de skoler, der kan tænkes at have konkrete udfordringer i relation til frihed og folkestyre-kravet igangsættes et arbejde med henblik på at afklare mulighederne for, at screeningen fremover på tilsvarende måde også kan identificere skoler, der kan have udfordringer i relation til overholdelse af frihed og folkestyre-kravet.

I den forbindelse skal det fastlægges, hvilke mulige indikatorer der vil kunne bidrage til at identificere skoler med mulige udfordringer i relation til frihed og folkestyre-kravet, og herefter hvorvidt de enkelte mulige indikatorer med respekt af konventioner og øvrig lovgivning kan indgå i screeningen. Det vil bl.a. skulle undersøges, om følgende indikatorer kan indgå i en sådan screening: udviklingen i antal dansktimer, andel/antal af bestyrelsesmedlemmer, lærere eller elever bosat i et ghettoområde og/eller med ikke-vestlig baggrund og andel/antal af elever, der har været i SSP's søgelys på grund af utilpasset adfærd. Ministeriet har i dag ikke konkrete opgørelser af bestyrelsesmedlemmer og læreres identitet, bopæl m.v. på de frie skoler. Et sådan register skal i givet fald udvikles. I forbindelse med afdækningsarbejdet heraf vil der ske en inddragelse af de relevante ministerier og andre myndigheder med henblik på at klarlægge juridiske og økonomiske rammer og muligheder for udviklingen af et sådan register.

Når afdækningen er gennemført, vil der blive udarbejdet et konkret løsningsforslag til, hvordan et indikatorbaseret tilsyn med indikatorer for frihed og folkestyre kan udformes.

Et indikatorbaseret tilsyn med frihed og folkestyre-kravet vil have til formål, på et så objektivt grundlag som muligt, at afgrænse en mindre gruppe skoler, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet herefter ser nærmere på i forhold til skolernes opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet.

Et tilsyn med de skoler, der udtrækkes i det indikatorbaserede tilsyn, vil i givet fald blive indledt med, at skolens ledelse og bestyrelse anmodes om at redegøre for en række faktorer i forhold til frihed og folkestyre-kravet. På baggrund heraf vil Styrelsen for Kvalitet og Undervisning træffe beslutning om det videre forløb i tilsynssagen i forhold til den enkelte skole, herunder om der er grundlag for ikke at fortsætte tilsynet i forhold til den enkelte skole.

En række skoler vil i et indikatorbaseret tilsyn med fokus på frihed og folkestyre kunne blive udtrukket år efter år, da der kan være tale om objektive indikatorer, som ikke ændrer sig – heller ikke selv om sko-

len opfylder frihed og folkestyre-kravet. Det kan for eksempel gælde skoler med en høj andel af elever og bestyrelsesmedlemmer bosat i et ghettoområde.

Viser tilsynet med en sådan skole, at der ikke er problemer i forhold til frihed og folkestyrekravet – af hensyn til en effektiv anvendelse af tilsynets ressourcer og for ikke at besvære skolerne unødigt – vil den pågældende skole blive undtaget fra tilsynet i de efterfølgende to indikatorbaserede tilsynsrunder. Tilsvarende vil gælde i forhold til skoler, der som led i tilsynet retter op på skolens virksomhed og dermed vurderes at leve op til frihed- og folkestyrekravet.

Forslagene indgår i en samlet pakke af initiativer, der skal styrke de frie skolers arbejde med at forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Økonomiske konsekvenser

Udviklingen af indikatorer og digital understøttelse af det indikatorbaserede tilsyn vil kræve ressourcer. Drift af både et udvidet indikatorbaseret tilsyn og skærpet tilsyn vil ligeledes kræve ekstra ressourcer i tilsynet. Det konkrete omfang heraf vil blive kortlagt i afdækningsarbejdet, jf. ovenfor.

Udgifter vil skulle afholdes inden for ministeriets eksisterende ramme, hvilket indebærer en omprioritering af midler.

Proces

Udvidelsen af det indikatorbaserede tilsyn med frihed og folkestyre kan – afhængigt af de indikatorer der udvikles – kræve lovændring. Der udestår endvidere end mere omfattende afklaring af mulighederne på området, idet der ikke i dag findes en systematisk dataindsamling på de foreslåede mulige områder.

Forslag om indsættelse af ekstern observatør kræver lovændring.

Det skal endvidere afklares om forslaget om styrket dialog med kommunen kan leve op til reglerne om udveksling af personfølsomme oplysninger, herunder om der kræves lovændring. Det skal yderligere afklares, om forslaget om at inddrage eleverne i tilsynet kræver lov- eller bekendtgørelsesændring.

Forslag om altid at kigge på frihed og folkestyre i et skærpet tilsyn kræver ændring af bekendtgørelsen om skærpet tilsyn.

Lovændringer i forhold til det skærpede tilsyn gennemføres i førstkommende samling med henblik på ikrafttrædelse inden skoleårets begyndelse 2017.

Hvad angår en mulig udvidelse af det indikatorbaserede tilsyn, er der behov for at gennemføre et mere omfattende afklarings- og udviklingsarbejde, herunder ift. den digitale understøttelse, og tilsynet vil derfor først kunne iværksættes, når digitale systemer og platforme er på plads.